

Rozšiřování přesného času. Článek Dr. Otto Seidla v časopise Říše hvězd (1924)

Soustava společnosti »Normal-Zeit-G.« náleží mezi druh nazvaný s o u s t a v a r e g u l a č n í . Taková soustava se skládá z vedlejších hodin, které samy o sobě by se denně o několik sekund předbíhaly a z normálních hodin, které čas od času uvádějí na správný chod vedlejší hodiny. K jediným normálním hodinám lze připojit rozvětveným vedením značný počet hodin vedlejších až na vzdálenost 12 i více kilometrů. Stane-li se, že náraz elektrického proudu někdy se vynechá, hodiny se nezastaví, nýbrž jdou dále. Nejčastěji se užívá této soustavy k tomu, aby byly udržovány ve správném chodu četné hlavní hodiny různých samostatných menších centrál, rozptýlených po městě a okolí. Tímto »smíšeným« systémem lze ovládnouti rozsáhlé město. V Berlíně je takto zařazeno přes 20.000 vedlejších hodin.

Po vzoru berlínské společnosti »Normal-Zeit« se ustavila nedávno také v Praze společnost s r. o. »Jednotný čas«, pro instalaci elektrických hodin a přístrojů ke kontrole času vůbec. Firma má svoje místnosti v Karlíně; jednateli jsou inženýr VI. J. Havlíček a Vítězslav Hecker. Společnost byla založena se 60% českého kapitálu a 40% kapitálu německého. Tento náleží firmě »Flektrozeit«, akc. společnost ve Frankfurtě n. M., která vyrábí veškeré hodiny, jež firma »Jednotný čas« bude zaváděti. Je také majetnicí soustavy samočinné regulace shora popsané, která se děje po státním telefonním vedení. Zdejší firma je zavázána zaváděti výrobky továrny frankfurtské až do doby, než bude moci sama potřebné přístroje v Československu vyráběti. To závisí hlavně na kapitálu.

Vedení společnosti je zcela v českých rukách. Společnost nezávisí od továrny, až na to, že je povinna všechny potřebné přístroje kupovati od firmy »Elektrozeit«. Přípravy, které firma »Jednotný čas« dosud vykonala, aby v Praze mohla zaváděti hodinové stroje, je samočinně řídit a na ně dohlížeti. Jsou tyto: Ředitelství státní hvězdárny svolilo, aby firma měla svoje normální hodiny v pracovně hvězdárny, kde jejich chod může býti několikrát za den porovnáván s časovými signály radiotelegrafickými nebo s hodinami hvězdárny. Ministerstvo pošt a telegrafů propůjčilo firmě telefonní linku pro soustavu automatického řízení a kontroly postavených strojů. Volné linie telefonní zatím se omezují na vnitřní město; jak se bude státní telefon šířiti, budou firmě propůjčeny další linie.

Společnost doufá, že ve dvou letech bude lze zavěsti hodiny její soustavy kdekoli ve Velké Praze. Poněvadž je záhodno zdokonaliti také časovou službu veřejnou, která zejména na ulicích je smutně pověstná, podala společnost stavebnímu úřadu města Prahy, k jehož pravomoci tato věc náleží, návrh na novou úpravu této služby. Podle sdělení se staví k tomuto návrhu stavební úřad příznivě. Je pravděpodobné, že i ministerstvo železnic, s nímž společnost také jednala, svěří společnosti časovou službu pro své železné dráhy. (Až dosud předává státní hvězdárna v Praze denně před 11. hod. časový signál VWilsonovu nádraží, které si pak signalisuje přesný čas před 12. hod. po všech tratích.) Za podpory povolaných činitelů lze doufati, že společnost bude míti u nás široké pole působení. Zejména jsou to pouliční hodiny v Praze, které potřebují řádného a soustavného řízení, aby bylo konečně už možno se na jejich údaje spolehnouti.

Nepochybujeme, že i jiné podniky uvítají soustavu »Jednotného času« zrovna tak jako telefonní předplatitelé, kterým snad bude moci firma i bez zavedení svých hodin pravidelně hlásiti přesný čas. V poslední době se zavádějí u nás synchronní hodiny firmy »Laplace« (Praha-Košice), založené na myšlence správce elektrárny v Košicích p. Rob. Michla. Je to vlastně elektrické počítadlo energie, jež je připojeno na střídavý proud městské centrály. Stálost chodu těchto hodin závisí na tom, jak je stálá frekvence střídavého proudu centrály, ve které se srovnává běh rafie nezávislých přesných hodin kyvadlových s rafii hodin synchronních, jež jsou v kyvadlových hodinách umístěny. Ukazovatele obou hodinových strojů jsou tak zřízeny, že se vzájemně při správném chodu kryjí, po případě lze na nich odchylku sledovati. Nepříjemnou závadou těchto hodin je, že při každé poruše v centrále — a to se stává u nás v Praze, bohužel, častěji — se hodiny nadobro zastaví. Pak je třeba tento synchronní motor znovu uvést do chodu a mimo to ručky upravit zase do správné polohy podle jiných hodin.